

ความคิดเห็นที่มีต่อจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ในข่าวพาดหัวและภาพข่าวหนังสือพิมพ์หน้าหนึ่ง*

จรรยา สมประสงค์**

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้อ่านหนังสือพิมพ์ นักวิชาการ และนักวิชาชีพที่มีต่อจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวพาดหัว ภาพข่าว และคำบรรยายภาพในหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์รายวัน 10 ชื่อฉบับซึ่งผู้อ่านกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คนนิยมอ่านมากที่สุด เผยแพร่ระหว่างเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม 2553 การสำรวจความคิดเห็นของผู้อ่านหนังสือพิมพ์ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจแบบเก็บข้อมูลครั้งเดียวโดยใช้แบบสอบถาม ส่วนความคิดเห็นของนักวิชาการ นักวิชาชีพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาข่าวพาดหัว 3,796 ข้อความ คำบรรยายภาพข่าว 2,711 ข้อความ พบว่า มีการละเมิดจริยธรรมจำนวน 150 ข้อความ ภาพข่าวจำนวน 2,711 ภาพ มีการละเมิดจริยธรรม 835 ภาพ นอกจากนี้ ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ นักวิชาการ นักวิชาชีพ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในประเด็นหนังสือพิมพ์ควรเสนอข่าวตรงไปตรงมาไม่เกินจริงไม่ใช้คำรุนแรง คำหยาบ ไม่เสนอภาพหวาดเสียว อนาคตลามก ควรระมัดระวังผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน

คำสำคัญ: ความคิดเห็น ข่าวพาดหัวและภาพข่าว จริยธรรมแห่งวิชาชีพ

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง หนังสือพิมพ์หน้าหนึ่ง ปฏิบัติการในมิติด้านจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ โดยได้รับทุนจากสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สถาบันอิศราร่วมกับ สสส.

** รองศาสตราจารย์ประจำสาขาโฆษณาและประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น เลขที่ 1110/5 แขวงลาดพร้าว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

The Opinion towards Ethical Dimensions in the Presentation of Headline News and Accompanying Pictures in the Newspaper Profession*

Chariya Somprasong**

Abstract

This research entitled has main objectives: To study the opinions of reading and academics and professionals towards ethics in the presentation of headline news and accompanying pictures in daily newspapers were chosen via a questionnaire distributed to a population of 400 people.

In terms of the presentation of headline content, the research found three types of presentation, namely: positive content, negative content according to the events that occurred, and negative content through analysis. From the researcher's analysis, there were 3,796 stories and 2,711 captions. According to the Ethical in the Newspaper Profession, the information presented in 150 stories violated and 835 captions violated.

Keywords: *Opinion, Headline News and Accompanying Pictures, Ethical in the Newspaper Profession*

* This article is the part of The research entitled 'Front Page News: Ethical Dimensions in the Newspaper Profession' supported by The National Press Council of Thailand, Isra Institute: Thai Press Development Foundation.

** Associate Professor, Faculty of Communication Arts. Saint John's University
1110/5 Vipavadee-Ransit Rd, Jatuchak, Bangkok 10900 THAILAND.

บทนำ

ในสังคมยุคข้อมูลข่าวสารสื่อเป็นช่องทางสำคัญช่องทางหนึ่งในการเป็นต้นแบบหล่อหลอม จริยธรรมของผู้คนในสังคม การนำเสนอข่าวต่าง ๆ เช่น ข่าวอาชญากรรม ฆาตกรรม ข่าวความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้ ข่าวความรุนแรงในครอบครัวที่ถูกกระทำคือสตรีและเด็กนับเป็นข่าว สะเทือนขวัญข่าวที่นำเสนอถึงพฤติกรรมเชิงลบในรูปแบบต่าง ๆ ของปัจเจกบุคคลนี้ หากมีปริมาณมาก มีความถี่สูงในการนำเสนอ ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมด้านจริยธรรม คุณธรรม ของผู้รับข่าวสาร รวมทั้งเด็กและเยาวชนอาจซึมซับไว้ในจิตใจ และอาจสะท้อนผลที่น่าสะพรึงกลัวเกินคาดคิด (ศศินพเกตุ, สยามรัฐออนไลน์ 29 ตุลาคม 2552) นักวิชาชีพตระหนักถึงความสำคัญของอิทธิพลสื่อ ด้วยเหตุนี้สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ จึงตราข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ แห่งชาติ พ.ศ. 2541 หมวด 2 โดยกล่าวถึงบัญญัติจริยธรรมของหนังสือพิมพ์เพื่อการดำรงไว้ซึ่ง ปทัสถานแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน ได้แก่ ข้อ 4 (เสนอข้อเท็จจริง ถูกต้อง ครบถ้วน) ข้อ 5 (เพื่อประโยชน์ สาธารณะ) ข้อ 6 (เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย) ข้อ 7 และข้อ 16 (เนื้อหาหลักตรง ไม่เกินความจริง) ข้อ 15 (เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์) ข้อ 17 (ไม่เสนอภาพข่าวอุจาด ลามก น่าหวาดเสียว) ข้อ 18 (เที่ยงธรรมต่อฝ่ายที่ถูกพาดพิง) และข้อ 19 (ไม่แอบแฝงประกาศ โฆษณา) ตลอดจนแนว ปฏิบัติสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติที่ 2/2546 ลงวันที่ 16 ตุลาคม 2546 และประกาศแนวทางปฏิบัติ ลงวันที่ 20 ตุลาคม 2549 ซึ่งมีความโดยรวมเน้นย้ำถึงจริยธรรมในการรายงานข่าว และภาพข่าวของ หนังสือพิมพ์และนักข่าว

สิ่งหนึ่งที่ไม่อาจปฏิเสธได้ในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน คือ ‘การสร้างยอดขาย’ ด้วยการ นำเสนอข่าวที่มีเนื้อหาหลากหลายรวดเร็วทันต่อกระแสแห่งความสนใจ วิธีการเขียนที่มีสีสันดึงดูดใจ ขวนให้ติดตามอ่าน การนำเสนอภาพข่าวที่สะดุดตาก่อให้เกิดความสนใจใคร่รู้เนื้อหาข่าว ล้วนเป็น กลยุทธ์สำคัญเพื่อให้หน้าหน้าคู่แข่งขันในด้านการตลาด ดังที่มีผู้กล่าวว่า “...ข่าวที่อยู่ในหน้าหนึ่ง มีความสำคัญเปรียบได้กับหน้าต่างจัดแสดงสินค้าหรือ ‘วินโดว์ดิสเพลย์’ของห้างสรรพสินค้า’ ช่วยสร้างยอดขายได้อย่างดียิ่ง

อนึ่ง จากการที่มีข่าวสื่อมวลชนบางสำนักรับเงินจากนักการเมืองในช่วงหาเสียงเลือกตั้ง (อาทิศวัย อัศตง, 2553) และสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติพิจารณาเห็นว่าพฤติกรรมตามข่าวดังกล่าว หมิ่นเหม่ต่อการละเมิดจริยธรรมและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือ ต่อองค์วิชาชีพสื่ออย่างร้ายแรง จึงมีมติให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงตามข่าวดังกล่าว เห็นได้ว่า สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติให้ความสำคัญในการละเมิดจริยธรรมและจรรยาบรรณเป็นอย่างยิ่ง ทั้งยังได้ดำเนินการ ‘ตรวจสอบกันเอง’ อยู่เสมอ

นอกจากนี้ ยังมีผลงานวิจัยและหลักฐานเชิงประจักษ์อื่น ๆ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์การละเมิด จริยธรรมของสื่อหนังสือพิมพ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ด้วยเหตุต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้เป็นเหตุให้สนใจศึกษา

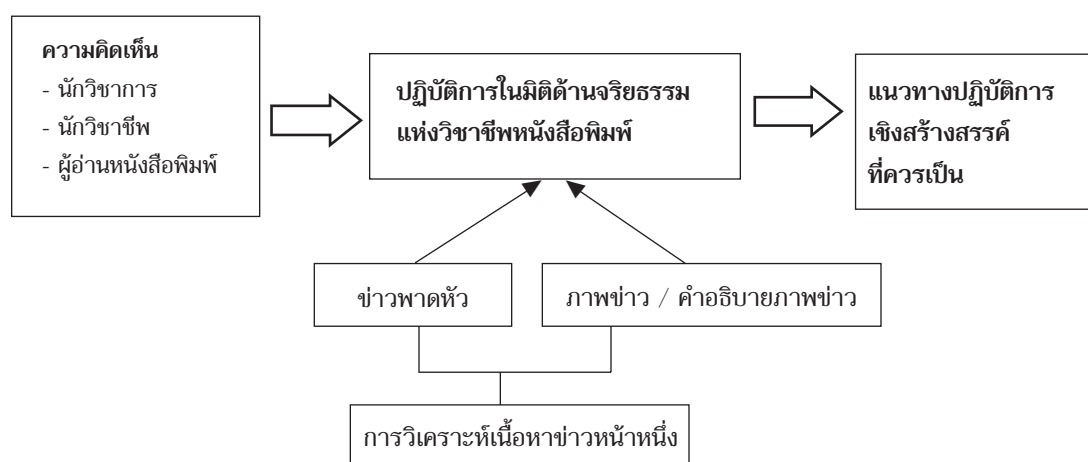
ถึงจริยธรรมการนำเสนอข่าวหน้าหนึ่งทั้งข่าวพาดหัว ภาพข่าว และคำอธิบายภาพ เพื่อทราบถึงความคิดเห็นของผู้อ่านหนังสือพิมพ์ นักวิชาการ นักวิชาชีพ ที่มีต่อจริยธรรมในการนำเสนอข่าวพาดหัวและภาพข่าวหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย 10 ชื่อฉบับ ที่ผู้อ่านกลุ่มตัวอย่างนิยมอ่านมากที่สุด ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด มติชน คมชัดลึก กรุงเทพธุรกิจ ผู้จัดการ บ้านเมือง โพสต์ทูเดย์ และไทยโพสต์

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอผลการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อข่าวพาดหัว ภาพข่าว พร้อมคำอธิบายภาพข่าวที่ปรากฏในหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์รายวัน กล่าวคือ ศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ศึกษาความคิดเห็นของนักวิชาการ นักวิชาชีพ และศึกษาวิเคราะห์ลักษณะจริยธรรมของหนังสือพิมพ์รายวันจากข่าวพาดหัว ภาพข่าวพร้อมคำอธิบายภาพข่าวที่ปรากฏในหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์รายวัน

วิธีการศึกษา

การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัย 3 ลักษณะ คือ วิธีวิจัยแหล่งเอกสาร วิธีวิจัยเชิงปริมาณ และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยจำแนกเป็นสามส่วน ได้แก่ ผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยเชิงสำรวจ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการ นักวิชาชีพ และผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวพาดหัว คำบรรยายภาพข่าว โดยมีลำดับขั้นตอนการศึกษาและเก็บข้อมูลตามกรอบแนวคิดของการวิจัย อธิบายด้วยแผนภาพ ดังนี้

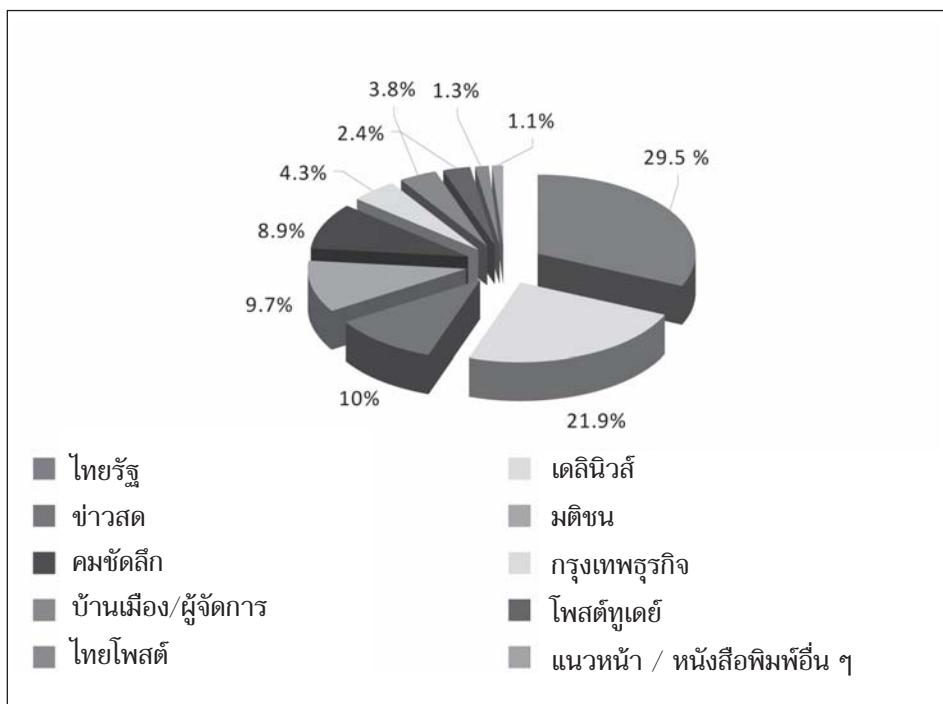
แผนภาพที่ 1: แสดงกรอบแนวคิดการศึกษา

ผลการศึกษา

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้อ่านหนังสือพิมพ์

1) ความคิดเห็นของผู้อ่านเรื่องข้อฉบับหนังสือพิมพ์ที่ชอบอ่านมากที่สุด

การสำรวจความคิดเห็นของผู้อ่านกลุ่มตัวอย่าง ผลการสำรวจ พบว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีผู้นิยมน่านมากที่สุด หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ หนังสือพิมพ์ข่าวสด มีผู้นิยมน่านมาก รองลงมาตามลำดับ กล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จในการเผยแพร่ เนื่องจากการที่ข่าวสารสามารถ เข้าถึงความสนใจของประชาชนได้มาก บ่งบอกความสำเร็จของการสื่อสาร (Schramm, 1954; อมรรัตน์ ภาลิน, 2544, p. 18) แสดงให้เห็นความนิยมในการอ่านของกลุ่มตัวอย่างได้ด้วยแผนภูมิ ดังนี้

แผนภูมิ: การเลือกอ่านหนังสือพิมพ์ข้อฉบับต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

2. ความคิดเห็น/ความรู้สึกเมื่ออ่านข่าวพาดหัว

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้อ่านหนังสือพิมพ์ 400 คน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 40.3 ชอบอ่าน เพราะพาดหัวข่าวสั้น กระชับ ใช้คำอ่านง่าย ทำให้รู้เรื่องราวในสังคมได้เร็ว รองลงมา ร้อยละ 23.4 ชอบบ้างไม่ชอบบ้าง ขึ้นอยู่กับถ้อยคำและภาษาที่ใช้น่าสนใจประเด็นของเรื่อง ร้อยละ 19.1 ไม่ชอบ เพราะพาดหัวข่าว ใช้ถ้อยคำรุนแรง น่าหวาดเสียวหดหู่ใจและมักเกินความจริง ร้อยละ 7.3 ไม่รู้สึก

อะไรเพราะ ข่าวก็คือข่าว ข่าวดีบ้างข่าวร้ายบ้างสลับกันไปตามเหตุการณ์ ร้อยละ 5.8 ไม่ชอบเพราะพาดหัวข่าวมักใช้คำที่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์ โศกนาฏกรรมความหดหู่ใจ และร้อยละ 4.0 ชอบเพราะพาดหัวข่าวอ่าน สนุกเร้าใจได้อารมณ์บันเทิง ตามลำดับ

3) ความคิดเห็นต่อการได้รับประโยชน์จากการอ่านพาดหัวข่าว

กลุ่มตัวอย่างผู้อ่านหนังสือพิมพ์ 400 คน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 39.7 อ่านแล้วรู้สึกว่าได้รับประโยชน์ คือ ได้รับรู้ข่าวสารบ้างหดหู่ใจในเหตุการณ์บ้างสลับกันไปตามเหตุการณ์ รองลงมา ร้อยละ 25.2 อ่านแล้วรู้สึกว่าได้รับความรู้ ได้รับรู้ข่าวสาร ทันต่อเหตุการณ์ ร้อยละ 18.6 อ่านแล้วรู้สึกว่าไม่ได้รับความบันเทิงใจ หดหู่ใจในเหตุการณ์ ร้อยละ 13.7 อ่านแล้วรู้สึกว่าได้รับประโยชน์ ได้เห็นตัวอย่างจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นอุทาหรณ์ ร้อยละ 2.8 อ่านแล้วรู้สึกว่าไม่ได้รับประโยชน์ใด ๆ เลย ตามลำดับ

4) ความคิดเห็นต่อประเด็น ‘หนังสือพิมพ์ไม่ควรเสนอชื่อ ชื่อสกุล ที่อยู่ของผู้เป็นข่าว’

กลุ่มตัวอย่างผู้อ่านหนังสือพิมพ์ 400 คน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 32.0 เห็นด้วยในประเด็น ‘หนังสือพิมพ์ไม่ควรเสนอชื่อ ชื่อสกุล ที่อยู่ของผู้เป็นข่าว’ รองลงมา ร้อยละ 29.7 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 20.4 ไม่มีความเห็น เสนอก็ดีได้ทราบข้อมูลเชิงลึก ไม่เสนอก็ดี ร้อยละ 12.3 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 5.5 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

5) ความคิดเห็นต่อประเด็น ‘หนังสือพิมพ์ควรเสนอภาพโดยมีแถบคาดที่ใบหน้าผู้เสียหาย ในเหตุการณ์ที่น่าหวาดเสียว น่าสยดสยอง หรืออุจาด เพื่อไม่ให้เห็นชัดเจน’

กลุ่มตัวอย่างผู้อ่านหนังสือพิมพ์ 400 คน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 42.7 เห็นด้วยในประเด็น ‘หนังสือพิมพ์ควรเสนอภาพโดยมีแถบคาดที่ใบหน้าผู้เสียหาย ในเหตุการณ์ที่น่าหวาดเสียว น่าสยดสยอง หรืออุจาด เพื่อไม่ให้เห็นชัดเจน’ รองลงมา ร้อยละ 37.2 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 10.1 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 5.7 ไม่มีความเห็น เสนอก็ดีได้ทราบข้อมูลเชิงลึก ไม่เสนอก็ดี ร้อยละ 4.5 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

6) ความคิดเห็นต่อประเด็น ‘หนังสือพิมพ์ควรเสนอภาพโดยมีแถบคาดในจุดที่เหตุการณ์น่าหวาดเสียว น่าสยดสยอง หรืออุจาด เพื่อไม่ให้เห็นชัดเจน’

กลุ่มตัวอย่างผู้อ่านหนังสือพิมพ์ 400 คน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 46.7 เห็นด้วยในประเด็น ‘หนังสือพิมพ์ควรเสนอภาพโดยมีแถบคาดในจุดที่เหตุการณ์น่าหวาดเสียว น่าสยดสยอง หรืออุจาด เพื่อไม่ให้เห็นชัดเจน’ รองลงมา ร้อยละ 29.4 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 9.8 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 9.3 ไม่มีความเห็น เสนอก็ดีได้ทราบข้อมูลเชิงลึก ไม่เสนอก็ดี ร้อยละ 4.8 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

7) ความคิดเห็นต่อประเด็น ‘หนังสือพิมพ์มักพาดหัวข่าวเกินความจริง’

กลุ่มตัวอย่างผู้อ่านหนังสือพิมพ์ 400 คน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 39.0 เห็นด้วยในประเด็น ‘หนังสือพิมพ์มักพาดหัวข่าวเกินความจริง’ รองลงมา ร้อยละ 23.9 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 8.8 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 4.8 มีความเห็นอย่างอื่น ๆ ตามลำดับ

8) ความคิดเห็นจากคำถามปลายเปิดของผู้อ่านกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 28.2 (113/400 คน) เขียนแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม จำนวนรวม 113 ข้อความ สรุปได้เป็น 3 ด้านหลัก คือ ความคิดเห็นด้านการใช้ภาษา ความคิดเห็นด้านจรรยาบรรณ จริยธรรม คุณธรรม และความคิดเห็นด้านอื่น ๆ

ความคิดเห็นด้านการใช้ภาษา

ประเด็นซึ่งกลุ่มตัวอย่าง เขียนแสดงความคิดเห็นด้านการใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์ไว้อย่างน่าสนใจ คือ การพาดหัวข่าวใช้คำสั้นได้ใจความ ได้รับความสนใจชวนให้ติดตามค้นหา แต่ไม่ควรใช้คำหลายความหมาย กำกวม เกินจริง ก้าวร้าว หยาดคาย คำสั้นจนเกินไปเพราะจะทำให้เข้าใจผิด ไม่ควรใช้ภาษาตลาด ดุดัน รุนแรงน่ากลัวมาก เพราะเด็ก เยาวชน และผู้อ่านจะจดจำ นำไปใช้ไม่ควรพาดหัวข่าวให้ใหญ่โตจนเกินจริงอ่านแล้วจิตตก แต่เมื่ออ่านเนื้อหาแล้วไม่มีสาระเช่นนั้น ควรพาดหัวข่าวโดยใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้คำราชาศัพท์ และควรใช้คำกลาง ๆ อย่างสร้างสรรค์ คำกระชับ ตรง อ่านแล้วเข้าใจได้ทันที ชี้นำสังคมให้เห็นถูกผิด ส่วนภาพข่าวและคำบรรยายภาพ ผู้อ่านแสดงความคิดเห็นว่ามีการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่ปรากฏในภาพ

ความคิดเห็นด้านจรรยาบรรณ จริยธรรม คุณธรรม

ในประเด็นนี้ กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่า หนังสือพิมพ์บางฉบับพาดหัวข่าวเกินจริง บางฉบับสมเหตุสมผล หนังสือพิมพ์ควรเสนอข่าวตรงไปตรงมา ไม่ต่อเติมจนเกิดความเข้าใจเกินข้อเท็จจริง หรือชี้นำสังคมไปในทางที่ไม่สร้างสรรค์ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของผู้ใด ฝ่ายใด สร้างความสนใจแบบสร้างสรรค์อย่างมีอารมณีสัน เสนอมุมมองเชิงบวกให้มาก ทำให้คนดีเป็นคนเด่นดีกว่าทำให้ผู้ร้ายเป็นคนดัง ถึงแม้ข่าวก็คือข่าวแต่บางเรื่องควรละไว้ไม่ต้องบรรยายเพื่อให้เกียรติแก่ผู้เสียหายในข่าวและภาพข่าว ภาพข่าวบ่อยครั้งน่ากลัวเกินไป ไม่จำเป็นต้องเสนอภาพชัดเจนแบบเห็นจะจะ ไม่ควรเสนอภาพของผู้เสียชีวิต ภาพหวาดเสียว น่าสยดสยอง การเสนอข่าวควรเพื่อให้ความรู้ ไม่ประจานหรือทำให้เสียหาย และไม่สองมาตรฐาน หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมียอดจำหน่ายสูง สมควรเป็นหนังสือพิมพ์ที่ช่วยจรรโลงสังคมให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เป็นความหวังของผู้บริโภคข่าวสาร

ความคิดเห็นด้านอื่น ๆ

ผู้อ่านหนังสือพิมพ์กลุ่มตัวอย่างในจำนวน 113 คน เขียนแสดงความคิดเห็นว่า หนังสือพิมพ์ควรเปลี่ยนแปลงรูปแบบบ้าง เช่น ทำเป็นภาพสามมิติ ควรเลือกข่าวดี ๆ มาพาดหัวข่าว สนับสนุนให้คนทำความดี เห็นตัวอย่างจากข่าวพาดหัวที่ดี อยากให้หนังสือพิมพ์เสนอแต่ข่าวเชิงบวก การพาดหัวข่าวที่ดี ตรงประเด็นจะสร้างความสนใจได้มากกว่า จากข้อมูลที่พบนี้แสดงให้เห็นถึงคำกล่าวที่ว่า ‘ผู้คนสนใจข่าวร้ายมากกว่าข่าวดี’ (คำกล่าวนิรนาม) นั้น นับว่าไม่เป็นความจริงเสมอไป

จริยธรรมด้านการใช้ภาษาในข่าวพาดหัว และคำบรรยายภาพข่าว

ในด้านจริยธรรมการใช้ภาษาในข่าวพาดหัว และคำบรรยายภาพข่าวโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยจำแนกการใช้คำเป็น 10 ประเภท (นฤมล วงศ์หาญ, 2541 ; แหยม โหม่ง, 2534; ประทีป วาทิกทินกร, 2514; บุญฤทธิ์ ศรีวิจิตร, 2543) ดังนี้

ตารางที่ 1: แบบสังเกตการใช้คำ 10 ประเภท

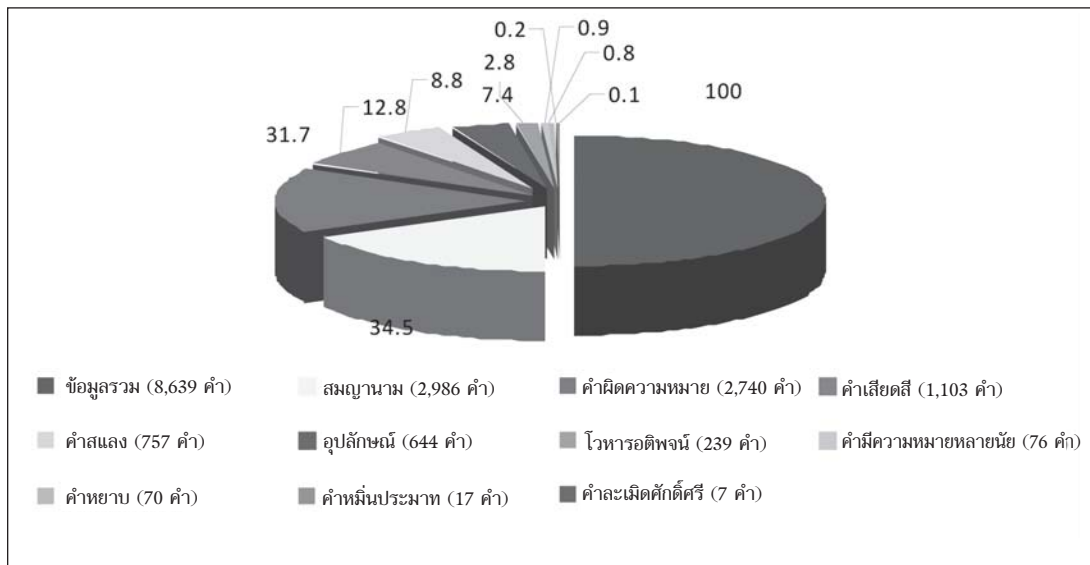
1) คำสแลง (คำที่ใช้เฉพาะกลุ่ม รับรู้ในหมู่เดียวกัน หรือในสถาบันนั้น ๆ)
2) สมณานาม (การตั้งชื่อใหม่ที่เหมาะสมกับลักษณะของสิ่งที่ต้องการสื่อ การเลือกสรรคำ หรือกลุ่มคำที่เหมาะสมเพื่อนำสิ่งที่ต้องการสื่อความหมาย การตั้งสมณานามมักเป็นการสื่อคำที่รับรู้กันเฉพาะกลุ่ม เป็นโวหารภาพพจน์ประเภทสมณานาม)
3) คำเสียดสี (คำพูดอ้อม ให้ผู้ฟัง หรือผู้ที่ถูกพูดถึง รู้สึกถึงการกระทบแตกดัน ด้วยคำที่มีความหมายทางลบ เป็นวิธีการไม่สุภาพ)
4) โวหารคติพจน์ (กล่าวเกินจริง เพื่อเน้นความรู้สึก)
5) อุปลักษณ์ (กล่าวเป็นนัย เปรียบเทียบของสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง ให้เข้าใจเอง)
6) คำมีความหมายหลายนัย (มีความหมายเหยียดหยาม มีความหมายไม่สุภาพ)
7) คำผิดความหมาย (ความหมายต่างจากพจนานุกรม และเป็นความหมายเชิงลบ)
8) คำหมิ่นประมาท (คำที่ขัดต่อหลักกฎหมายอาญา มาตรา 326-328 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ เด็กและเยาวชน มาตรา 93 และ คำพิพากษาฎีกาที่ ฎ.472/2540, ฎ.782/2524, ฎ.2296/2514, ฎ.3725/2538, ฎ.1203/2520)
9) คำละเมิดศักดิ์ศรี (เปิดเผยสถานที่อยู่ ที่เรียน ขาดพันธุ ศาสนา ของเด็ก เยาวชน สตรี และผู้ด้อยโอกาส)
10) คำหยาบ (คำเกี่ยวกับอวัยวะเพศ กิจกรรมทางเพศ การข่มขืน คำด่า คำสบถสาบาน คำ ไ้อ์ ฮี ชี เยี้ยว)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวพาดหัว (3,796 ข้อความ) พบว่า มีเนื้อหาข่าวเหตุการณ์เชิงบวก เป็นการนำเสนอตรงตามเหตุการณ์ ไม่ผิดเกณฑ์จริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2541 หมวด 2 เนื้อหาข่าวพาดหัวที่พบมีประเด็นหลัก คือ ข่าวพระราชกรณียกิจ ข่าวเด็กและเยาวชนชนะการแข่งขัน/การประกวด ข่าววีรกรรมของทหาร/ตำรวจผู้สละชีพเพื่อชาติ ข่าวผู้กำกับภาพยนตร์ไทยได้รับรางวัลในต่างประเทศ ข่าวหนังสือพิมพ์ได้รับรางวัลดีเด่นประเภทต่าง ๆ

ในส่วนของข้อมูลข่าวพาดหัวที่มีเนื้อหาข่าวเหตุการณ์เชิงลบ พบว่า เป็นการนำเสนอเนื้อหาข่าวพาดหัวและคำบรรยายภาพข่าวที่ตรงไปตรงมาตามเหตุการณ์ ไม่ละเมิดจริยธรรม เป็นเพียงการนำเสนอข้อมูลที่มีเนื้อหาข่าวเหตุการณ์เชิงลบ นอกจากนั้น ข้อมูลข่าวพาดหัวที่มีเนื้อหาข่าวเหตุการณ์เชิงลบ ซึ่งต้องนำมาวิเคราะห์จริยธรรมตามเกณฑ์จริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2541 หมวด 2 พบว่า เมื่อพิจารณาเนื้อหาข้อความข่าวพาดหัว (3,796 ข้อความ) คำบรรยายภาพข่าว (2,711 ข้อความ) ในช่วงเดือนมิถุนายน-พฤษภาคม 2553 รวมทั้งสิ้น 6,507 ข้อความ ผลการวิเคราะห์ไม่พบข้อมูลการละเมิดจริยธรรมตามเกณฑ์ข้อ 17 ข้อ 5 ข้อ 6 ข้อ 8 ส่วนเกณฑ์ข้อ 15 ข้อ 4 ข้อ 7 ข้อ 18 ข้อ 9 และข้อ 10 พบว่า มีการละเมิดจริยธรรม คิดเป็นร้อยละ 2.30 จำนวนรวม 150 ข้อความ

จริยธรรมด้านการใช้คำ

การวิเคราะห์เนื้อหาของสารทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา ในข่าวพาดหัว ภาพข่าว และคำบรรยายภาพข่าว จำแนกรายละเอียดดังนี้ คือ **ด้านวัจนภาษา** มีการใช้คำและโวหารเสริมความรุนแรง 10 ลักษณะ คือ คำสแลง สมญานาม คำเสียดสี โวหารอดิพจน์ อุปลักษณ์ คำมีความหมายหลายนัย คำหมิ่นประมาท คำละเมิดศักดิ์ศรี และคำหยาบ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจแสดงให้เห็นได้ชัดเจนด้วยแผนภูมิ ดังนี้

แผนภูมิที่ 2: เปรียบเทียบการใช้ภาษา (จำนวนคำ/ข้อความ) ในพาดหัวข่าวและคำอธิบายภาพข่าว หนังสือพิมพ์ 10 ชื่อฉบับ (มิถุนายน-กรกฎาคม 2553)

นอกจากนี้ พบว่า การใช้ภาษาพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์และคำอธิบายภาพข่าวทั้ง 10 ประเภท มีลักษณะสำคัญ คือ เลือกใช้คำกริยาและคำขยายกริยา คำนาม คำวิเศษณ์ในการสื่อความรู้สึก และเกิดภาพจินตนาการทันทีที่อ่านเพื่อให้เราอารมณ์ เกิดอารมณ์เศร้า หวาดกลัว สยดสยอง สะเทือนใจต่าง ๆ (สมพงษ์ วิทย์ศักดิ์พันธ์, 2543) โดยคำสแลง (คำที่ใช้เฉพาะกลุ่ม รับรู้ในหมู่วัยเดียวกัน หรือในสถาบันนั้น ๆ) ใช้คำกริยา คำนาม และคำวิเศษณ์ มากที่สุด ส่วนคำประเภทที่ใช้ คำนามมากที่สุด ได้แก่ คำสมญานาม (การตั้งชื่อใหม่ที่เหมาะสมกับลักษณะของสิ่งที่ต้องการสื่อ การเลือกสรรคำหรือกลุ่มคำที่เหมาะสมเพื่อสื่อสิ่งที่ต้องการสื่อความหมาย การตั้งสมญานามมักเป็นการสื่อคำที่รับรู้กันเฉพาะกลุ่มเป็นโวหารภาพพจน์ประเภทสมญานาม) คำหมิ่นประมาท (คำที่ขัดต่อหลักกฎหมายอาญา มาตรา 326-328 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 93 คำพิพากษาฎีกาที่ ฎ.472/2540, ฎ.782/2524, ฎ.2296/2514, ฎ.3725/2538, ฎ.1203/2520) รวมทั้งคำละเมิดศักดิ์ศรี (เปิดเผยสถานที่อยู่ ที่เรียน ชาติพันธุ์ ศาสนา ของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้ด้อยโอกาส) ต่างใช้คำนามเป็นส่วนใหญ่

นอกจากนี้ คำเสียดสี (คำพูดล้อเลียน ให้ผู้ฟัง หรือ ผู้ที่ถูกพูดถึง รู้สึกตัวถึงการกระแทกแดกดัน ด้วยคำที่มีความหมายทางลบ เป็นวิธีการไม่สุภาพ) ใช้คำกริยามากที่สุด เช่นเดียวกับคำโวหารอติพจน์ (กล่าวเกินจริงเพื่อเน้นความรู้สึก) คำมีความหมายหลายนัย (มีความหมายเหยียดหยาม มีความหมายไม่สุภาพ) และคำผิดความหมาย (ความหมายต่างจากพจนานุกรม และเป็นความหมายเชิงลบ) ใช้คำกริยามากที่สุด ส่วนคำอุปมาอุปไมย (กล่าวเป็นนัย เปรียบเทียบของสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง ให้เข้าใจ

เอง) ใช้คำประสมระหว่างคำนามกับคำกริยา และคำหายาบ (คำเกี่ยวกับอวัยวะเพศ กิจกรรมทางเพศ การขบถ่าย คำดำ คำสบถสาบาน คำ ไอ้ อี จี๋ เยี้ยว) ใช้คำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ขยายกริยา

อนึ่ง ในการวิเคราะห์ลักษณะของคำในเนื้อหา โดยการนับคุณสมบัติที่ต้องการทุกครั้งที่พบ ซึ่งเป็นวิธีวิเคราะห์ความเข้ม (Intensity) ของเนื้อหานั้น ผู้วิจัย พบว่า วิธีนี้ถึงแม้จะช่วยในการวิเคราะห์ให้เห็นภาพรวมในการปรากฏของเนื้อหาได้วิธีหนึ่ง แต่แม้จะวิเคราะห์โดยนักภาษาและผู้เชี่ยวชาญ ด้านการใช้ภาษาก็ยังพบปัญหาบางประการ วิธีนี้จึงกล่าวได้ว่า ไม่เป็นที่น่านิยมนำมาใช้นัก ทั้งนี้ เนื่องจากปัญหาเรื่องความหมายและหน้าที่ของคำที่ปรากฏ (สรศรีวิ ศษาชีวะ, 2525, pp. 20-23) ในฐานะภาษาที่มีชีวิต ความหมายและหน้าที่ของคำที่ปรากฏจึงอาจเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

ในส่วนของอวัจนภาษาในภาพข่าว จากการสำรวจปริมาณโดยใช้วิธีการนับเพื่อสำรวจ จำนวนภาพข่าวในหนังสือพิมพ์หน้าหนึ่ง พบการนำเสนอภาพข่าวทั้งหมดจำนวน 2,711 ภาพ ในจำนวนนี้ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 69.20 เป็นภาพประเภทต่าง ๆ จำนวน 1,876 ภาพ ซึ่งเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์จริยธรรมแห่งวิชาชีพแล้ว พบว่า ไม่เป็นภาพข่าวที่ละเมิดจริยธรรม รองลงมา ร้อยละ 30.8 เป็นภาพข่าวที่ละเมิดจริยธรรมจำนวนรวม 835 ภาพ คิดเป็นร้อยละ 27.22 โดยเป็นภาพ ความรุนแรง/แสดงรายละเอียดความรุนแรง/โศกนาฏกรรม/อาชญากรรม/อุบัติเหตุ/อาชญากรรมรุนแรง จำนวน 738 ภาพ ร้อยละ 1.96 เป็นภาพหวาดเสียว/ ภาพคนตายด้วยเหตุต่าง ๆ/ ภาพทำร้ายร่างกาย/ ภาพการฆ่าจำนวน 53 ภาพ ร้อยละ 1.44 เป็นภาพเด็ก สตรี เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส จำนวน 39 ภาพ ร้อยละ 0.11 เป็นภาพอุจาด/ลามก/ อนาจาร/เปลือย/เกือบเปลือย/ ถูกละเมิดทางเพศ จำนวน 3 ภาพ และร้อยละ 0.07 เป็นภาพแสดงให้ทราบสถานที่อยู่/สถานที่เรียน/หรือสถานที่ทำงานของเด็ก สตรี เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส จำนวน 2 ภาพ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการนำเสนอภาพข่าวที่ละเมิดเกณฑ์ จริยธรรม (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา พ.ศ. 2534 มาตรา 93; ประกาศ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติที่ 2/2546 ลงวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2546; ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรม แห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2541 หมวด 2 ข้อ 15 และข้อ 17)

จากผลการวิจัยเชิงสำรวจ พบว่า ภาพข่าว จำนวน 2,711 ภาพ เป็นภาพความรุนแรง/แสดงรายละเอียดความรุนแรง/โศกนาฏกรรม/อาชญากรรม/อุบัติเหตุ/อาชญากรรมรุนแรง จำนวนมากที่สุด รองลงมา คือ ภาพหวาดเสียว/ภาพคนตายด้วยเหตุต่าง ๆ/ภาพทำร้ายร่างกาย/ภาพการฆ่า ภาพคนตายไม่ว่าจะด้วยเหตุใด ถือเป็นข่าวที่อุจาดไม่คำนึงถึงความรู้สึกของสาธารณชนการเสนอข่าว ภาพข่าว เด็กหรือเยาวชนที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เป็นข้อห้ามทางกฎหมายและเป็นเหตุผลทางจริยธรรมที่ต้องใช้ความรอบคอบในการนำเสนออย่างยิ่ง (จรรยา อุปัญญา, 2551) การบันทึกภาพ คนตายเป็นสิ่งที่ไม่สมควรกระทำ เป็นการละเมิดวิชาชีพ (มานิจ สุขสมจิต, 2553; พีระ จิรโสภณ, 2553; ทรงสรรค์ นิลกำแหง, 2553)

สิ่งที่ไม่สมควรปรากฏในหนังสือพิมพ์ เนื่องจากละเมิดจริยธรรม คือ ภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งภาพแสดงให้ทราบสถานที่อยู่/สถานที่เรียน/หรือสถานที่ทำงาน แต่จากผลการวิจัย พบว่า มีจำนวน 39 ภาพ คิดเป็นร้อยละ 1.44 ถึงแม้จะปรากฏเป็นจำนวนน้อยก็นับว่าไม่สมควร มีแม้แต่เพียงภาพเดียว เนื่องจากการนำเสนอภาพที่หือหวา อุจาด ลามกอนาจารหรือการรายงานข่าวสารที่เป็นเหตุให้สังคมมีการพิพากษาผู้ที่ถูกเป็นข่าว ถือเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล รวมทั้งการพาดหัวข่าวที่รุนแรงเกินจริง (วัฒน์ ภูวทิศ, 2538)

ถึงแม้การนำเสนอภาพข่าวในหน้าหนึ่ง เพื่อมุ่งเน้นการขายมากกว่าต้องการเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงก็ตาม (ธรรมยุทธ์ จันทร์ทิพย์, 2552) ภาพความรุนแรงก่อให้เกิดความรู้สึกหวาดเสียว ภาพที่แสดงให้เห็นขั้นตอนการกระทำความรุนแรง รวมทั้งการกระทำที่มีเจตนาที่แสดงออกทางกาย หรือการแสดงอำนาจต่อผู้ตกเป็นข่าว ก่อให้เกิดการบาดเจ็บ การเสียชีวิต ความสะเทือนใจ ความสูญเสียหรือการถูกทอดทิ้งทุกประการดังกล่าว แม้เกิดจากความตั้งใจหรือความไม่ได้ตั้งใจ รวมทั้งการทำร้ายตนเองและการทำร้ายบุคคลอื่น ตลอดจนความรุนแรงทางการเมืองที่มีเหยื่อเป็นกลุ่มคนในชุมชนหรือในสังคม (องค์การอนามัยโลก, 1995) ล้วนเป็นลักษณะที่ไม่สมควรปรากฏในภาพข่าวของหนังสือพิมพ์ เนื่องจาก “...สื่อจะต้องปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณและมาตรฐานทางวิชาชีพ...” (McQuail, 1994; มานิจ สุขสมจิตร์, 2553) การควบคุมจากตัวสื่อเอง โดยสื่อต้องมีความรับผิดชอบ ต่อส่วนรวม และปฏิบัติหน้าที่ในสิ่งที่จำเป็นและเหมาะสม (อภิชาติ ศักดิเศรษฐ์, 2544)

ภาพถ่ายหรือภาพข่าวในหนังสือพิมพ์รายวันหน้าหนึ่ง เป็นอวัจนภาษาที่สื่อความหมายมีรายละเอียดชัดเจน เป็นสิ่งเร้าที่ก่อให้เกิดการรับรู้และอารมณ์ความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่งแก่ผู้อ่านเสมอโดยเหตุที่คนไทยมีความรู้สึกไวต่ออวัจนภาษาที่ใช้ในการสื่อสารเป็นอย่างดี (Komolsevin et al., 2003) ด้วยเหตุนี้การนำเสนอภาพในหนังสือพิมพ์ จึงต้องไม่เสนอภาพข่าวที่อุจาด ลามกอนาจารหรือนำหวาดเสียวโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของสาธารณชน (บทบัญญัติจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ ข้อ 17) ทั้งต้องคำนึงมิให้ล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ถูกเป็นข่าว ต้องให้ความคุ้มครองอย่างเคร่งครัดต่อสิทธิมนุษยชนของเด็ก สตรี ผู้ด้อยโอกาส (บทบัญญัติจริยธรรมหนังสือพิมพ์ ข้อ 15)

ในการนี้ถ้าถือตามเกณฑ์ของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติที่ 2/2546 ลงวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2546 เกี่ยวกับการไม่ระบุชื่อ นามสกุล ที่อยู่ของผู้ได้รับผลกระทบจากเอดส์ ‘...ต้องไม่เสนอภาพที่ทำให้รู้ว่าเป็นใคร...’ (สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ, 2546) ถ้าถือตามเกณฑ์นี้ การเสนอภาพข่าวของเด็ก ม.6 วางเพลิงเผาโรงเรียน ขวากินยาลาด ความอ้วนจนเสียชีวิต หรือแม้ผู้นั้นจะเป็นผู้ใหญ่ที่กินยาลดความอ้วนจนเสียชีวิตก็ตาม รวมทั้งข่าวการข่มขืนกระทำชำเราและฆ่าผู้หญิงและเด็ก หนังสือพิมพ์ต้องไม่เผยแพร่ข้อมูลหรือภาพที่อาจทำให้ผู้หญิงและเด็กตลอดจนครอบครัวเสียหาย (สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ, 2549)

ข่าวทำนองเดียวกันนี้ นับเป็นสิ่งไม่สมควรจะปรากฏในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ การฝ่าฝืนกระทำในสิ่งที่ไม่สมควรต่าง ๆ กล่าวได้ว่าเป็นการละเมิด (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 93) ทำให้มาตรฐานวิชาชีพถูกลบหลู่ (พิศิษฐ์ ขวาลาธวัช, 2543)

ความคิดเห็นนักวิชาการ นักวิชาชีพ

ผลการวิจัยในส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) พี่ระ จิรโสภณ นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ ทรงสรรค์ นิลกำแหง นักวิชาการด้านภาษาศาสตร์ มานิจ สุขสมจิตร นักวิชาชีพด้านหนังสือพิมพ์ เพื่อทราบความคิดเห็นที่มีต่อจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวพาดหัว ภาพข่าว และคำบรรยายภาพในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งมีแนวคำถามหลัก 4 ด้าน เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ คำถามความคิดเห็นด้านการใช้ภาษา 5 ข้อ คำถามความคิดเห็นด้านจริยธรรม 6 ข้อ คำถามด้านพฤติกรรมกรรมการอ่าน 4 ข้อ คำถามด้านความคิดเห็นทั่วไป 6 ข้อ เฉพาะข้อ 6 ในส่วนนี้เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อขอความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับข่าวพาดหัว ภาพข่าว และคำบรรยายภาพ รวมข้อคำถามทั้งสิ้น 21 ประการ

ผลการวิจัย พบว่า นักวิชาการ นักวิชาชีพ มีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ ในประเด็นหลัก คือ ควรปฏิบัติตามจรรยาบรรณในวิชาชีพ (นักวิชาการ) วิถีชีวิตของคนทำสื่อควรตรวจสอบตนเอง จรรยาบรรณ 30 ข้อของนักหนังสือพิมพ์ ควรทำให้ได้มากที่สุด (นักวิชาชีพ)

นักวิชาการ นักวิชาชีพ มีความคิดเห็นต่างกันในเรื่องการเปลี่ยนแปลงรูปแบบในหน้าหนึ่ง กล่าวคือ นักวิชาการมีความเห็นว่า ต้องการให้เปลี่ยนแปลงรูปแบบ โดยออกแบบให้เหมาะสมกับผู้อ่านที่ต้องการจะอ่านแบบสำรวจข่าวแบบย่อ ๆ ไม่ควรยึดเยียดจำนวนพาดหัวข่าวในหน้าหนึ่งมากเกินไป การพาดหัวข่าวไม่ต้องใหญ่นัก เพื่อให้เนื้อหาสัดได้จบในหน้าหนึ่ง ส่วนภาพข่าวลงเฉพาะที่สำคัญ ในเรื่องของการใช้ภาษา ควรแสดงรสนิยมที่ดีในระดับหนึ่ง มีรสนิยมแบบชาวบ้านที่เป็นผู้ดี และอาจเพิ่มแหล่งข่าวที่ให้คำแนะนำในทางบวกได้ และสื่อต้องระวังเรื่อง ‘ผลกระทบ’ ให้มาก (นักวิชาการ) โอกาสที่ผู้รับสารจะได้เห็นภาษาที่งดงาม ได้ติดหูติดตากับรูปแบบของภาษาที่งดงาม มีน้อยกว่าการได้เห็นภาษาที่เป็นคำสแลง หรือการใช้คำที่ผิดความหมายซึ่งเมื่อเห็นบ่อยจนจำได้ก็จะนำมาใช้ เพราะฉะนั้นถ้าหากหนังสือพิมพ์จะเลือกคำอื่นที่ใช้แล้วนี้มากกว่า ดีกว่าก็ควร ‘หลบ’ ไปบ้าง ผู้บริโภคจะพอรับได้ นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์ควรถ่วงถ่วงข้อมูลจากการให้สัมภาษณ์ ไม่ตกเป็นเครื่องมือการนำเสนอความเท็จของกลุ่มใด ฝ่ายใด (นักวิชาการ) ส่วนนักวิชาชีพเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงรูปแบบหน้าหนึ่งคงเป็นไปได้ยาก เนื่องจากบริบทแวดล้อมหลายประการ เช่น นโยบายการตลาด การแข่งขัน เป็นต้น

นอกจากนี้ นักวิชาชีพกล่าวว่า ‘...ข่าวทั้งหมดในแต่ละวันมีเป็นพัน ๆ ข่าวต้องเลือกนำลงลงได้ไม่ถึง 10% ของข่าวทั้งหมดที่มี...’ ผลการวิจัยนี้อาจทำให้มีการพิจารณานำเสนอในแง่มุมมองของ ‘ข่าวดีลงได้ ข่าวร้ายไม่ค่อยลง’ ก่อเกิดภาพลักษณ์ใหม่ของหนังสือพิมพ์รายวันที่ “...ทำให้คนดีเป็นคนเด่น ดีกว่าทำให้ผู้ร้ายเป็นคนดัง...”

กล่าวโดยสรุป ข้อมูลที่พบจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการและนักวิชาชีพ จะเห็นได้ว่า มีความสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างผู้อ่านหนังสือพิมพ์ในหลายประเด็น กล่าวคือ ต้องการอ่านหนังสือพิมพ์หน้าหนึ่งที่มีการใช้ภาษาไทยถูกต้อง คำราชาศัพท์ถูกต้อง ไม่ใช้คำรุนแรง ไม่นำเสนอภาพหวาดเสียวน่าสยดสยอง ไม่เสนอชื่อ นามสกุล ที่อยู่ของเด็ก เยาวชน และสตรี โดยคำนึงถึงผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องด้วย มีการคัดกรองความถูกต้องของข่าวเพื่อไม่ตกเป็นเครื่องมือของฝ่ายใด ความเป็นกลาง เที่ยงตรง และนำเสนออย่างตรงไปตรงมา

ข้อวิจารณ์

นับตั้งแต่ต้นทศวรรษ 2541 ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์เนื้อหาความรุนแรงในภาพข่าวหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์รายวันประจำวัน” ศึกษาหนังสือพิมพ์ 3 ชื่อฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ และข่าวสด จำนวน 366 ฉบับ ผลการวิจัยพบการนำเสนอภาพความรุนแรงในหน้าหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 12.93 วัฒนี ภูวทิศ (2549) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาจริยธรรมทางวิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์ไทยในการรายงานข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย” ซึ่งพบปัญหาจริยธรรมว่า การรายงานข่าวสารหน้าหนึ่งรุนแรง เกินจริง บิดเบือนไม่ตรงข้อเท็จจริง รวมทั้งนำเสนอภาพหวือหวา อูจาตละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

ผลการวิจัยนับจากปี 2541 ปี 2549 และในปี 2554 คือ เรื่อง “หนังสือพิมพ์หน้าหนึ่งปฏิบัติการในมิติด้านจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์” ของผู้วิจัยซึ่งศึกษาหนังสือพิมพ์ 10 ชื่อฉบับ จำนวนรวม 593 ฉบับ ผลการวิจัยพบการนำเสนอภาพความรุนแรงในหน้าหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 29.29 จากข้อมูลนี้จะเห็นได้ว่า หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยหน้าหนึ่ง ละเว้นการคำนึงถึงบทบัญญัติจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ ข้อ 17 โดยยังคงนำเสนอภาพข่าวที่มีความรุนแรง นำหวาดเสียว อูจาตต่อเนื่องตลอดมาเป็นเวลานานกว่าหนึ่งทศวรรษ

นอกจากนี้ ยังมีภาพล่อลวงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก สตรี และผู้ด้อยโอกาส โดยการแสดงให้ทราบสถานที่อยู่ สถานที่เรียน สถานที่ทำงาน (บทบัญญัติจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ ข้อ 15 และข้อ 17; ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญากรรมมาตรา 9 มาตรา 27 มาตรา 57 มาตรา 93; นฤมล วงศ์หาญ, 2541; วัฒนี ภูวทิศ, 2549) คิดเป็นร้อยละ 1.51 อีกด้วย

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่ผู้อ่านกลุ่มตัวอย่าง และนักวิชาการนำเสนอเป็นข้อเสนอแนะ เพื่อการพัฒนารูปแบบหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ ดังนี้

1) ควรดเว้นการเสนอข่าวหลาย ๆ ข่าวรวมไว้ในความนำ (Lead) เดียวกัน อ่านแล้วไม่เข้าใจหรือเข้าใจผิด ทำให้สับสนประเด็น ควรแยกความนำหรือสืตออกจากกันและสืตให้จบในหน้าหนึ่ง ไม่ควรเน้นที่ปริมาณของข่าวพาดหัว

2) การพาดหัวข่าวและความนำ ควรเน้นที่คุณภาพ คือ ความตรงของเนื้อหา ไม่ควรใช้ภาษาแบบ Dramatization การเขียนสรุปประเด็นสำคัญควรกรองให้จริงและตรง ไม่ตกเป็นเครื่องมือของฝ่ายใด ไม่เขียนจนยืดยาว การใช้ตัวพิมพ์ไม่ควรเล็กมาก

3) จรรยาบรรณเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของจริยธรรม นักหนังสือพิมพ์ควรตรวจสอบตนเองอยู่เสมอ ในด้านการใช้วัจนภาษาและอวัจนภาษาอย่างมีจริยธรรมตามเกณฑ์วิชาชีพ

4) หนังสือพิมพ์ควรพิจารณาปรับเปลี่ยนรูปแบบบ้าง ดังเช่นในปี พ.ศ. 2499 อิศรา อมันตกุล เปลี่ยนแปลงการจัดหน้าหนังสือพิมพ์จากหน้าละ 7 คอลัมน์ เป็น 8 คอลัมน์

5) ผลการวิจัยที่พบ เน้นย้ำให้เห็นถึงแนวทางปฏิบัติการเชิงสร้างสรรค์ในมิติด้านจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ไทยรายวันว่า การเขียนข่าวของหนังสือพิมพ์สมควรมีการควบคุมตามหลักมาตรฐานทางวิชาชีพ การควบคุมที่ดีที่สุดสำหรับสื่อ คือ การควบคุมจากตัวสื่อเอง โดยสื่อต้องมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สิ่งที่สำคัญยิ่ง คือ ควรมีการให้ความรู้ด้านกฎหมายและจริยธรรมสื่อควบคู่ไปด้วย เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพได้อย่างเคร่งครัด ดังคำกล่าวของนักหนังสือพิมพ์อาวุโส ผู้เป็นปรมาจารย์ของวงการหนังสือพิมพ์ (เสฐียร พันธรั้งสี, 2515; สุภา ศิริमानนท์, 2528; อิศรา อมันตกุล, 2499; กุหลาบ สายประดิษฐ์, 2489; มานิจ สุขสมจิตร์, 2553; พีระ จิรโสภณ, 2553) ที่ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่า

จริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์นั้น คือ การมีเสรีภาพที่ต้องมีความรับผิดชอบกำกับ
มีความเป็นไทแก่ตัวเอง มีความจริงใจ สัจจะ ธรรมะ ไม่ลำเอียงเที่ยงธรรม ไม่มีอคติ
มีความเป็นนักกีฬา และความมีสมบัติผู้ดี

เอกสารอ้างอิง

- กุลลาบ สายประดิษฐ์. (2472). “เชิญรู้จักกับเรา”. หนังสือพิมพ์สุภาพบุรุษรายปักษ์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2472. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรนิติ.
- จรรยา อุปัญญา. (2551). กฎหมายสื่อสารมวลชน. คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.
- ธรรมยุทธ์ จันทร์ทิพย์. (2552). รายงานข่าวสารหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย. นิตยสาร บ้านกล้วย 33(33), 8-11.
- นฤมล วงศ์หาญ. (2541). การวิเคราะห์เนื้อหาหาความรุนแรงในภาพข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน ประชานิยม. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญญฤทธิ์ ศรีวิจิตร. (2543). ลักษณะที่เป็นจริงกับลักษณะที่พึงประสงค์ของการเสนอข่าวอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์ ทศณะของประชาชน เจ้าหน้าที่ตำรวจ และนักหนังสือพิมพ์. วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ประทีป วาทิกทินกร. (2514). การใช้ภาษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พิศิษฐ์ ขวาลาธวัช และคณะ. (2543). การรายงานข่าวชั้นสูง (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ดับเบิลยูเอ็น.
- รายงานสถานการณ์สื่อปี 2552 ปีแห่งการใช้สื่อเพื่อสร้างสงครามการเมือง ประมวลเหตุการณ์สื่อในรอบปี พ.ศ. 2542. จากเว็บไซต์ <http://www.presscouncil.or.th/index.php> วันที่สืบค้น 6 มกราคม 2553.
- วัฒน์ ภูวทิศ. (2538). การวิเคราะห์บทบาทหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒน์ ภูวทิศ. (2549). รายงานการวิจัยเรื่อง “การศึกษาจริยธรรมทางวิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์ในการรายงานข่าวสารหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย”. ทูลอดหนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ศศิ นพเกตุ. (2552). “คิดใหม่ไทยเปลี่ยน”. สยามรัฐออนไลน์ประจำวัน 29 ตุลาคม 2552. จากเว็บไซต์ [Siamrath.co.th/web/?node](http://www.siamrath.co.th/web/?node) วันที่สืบค้น 1 พฤษภาคม 2553.
- สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ. (2541). ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2541. ลงวันที่ 30 มีนาคม 2541. จากเว็บไซต์ <http://www.presscouncil.or.th/index.php> วันที่สืบค้น 11 พฤษภาคม 2553.
- สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ. (2546). “ประกาศสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติที่ 2/2546 ลงวันที่ 16 ตุลาคม 2546 เรื่องแนวทางปฏิบัติในการนำเสนอภาพผู้ได้รับผลกระทบจากเอดส์ ในบทความพิเศษโดย ทองใบ ทองเปาต์ เรื่องสื่อมวลชนกับจริยธรรม” นำเสนอในงานสัมมนา “รู้กับสื่อมวลชนไทยในช่วงเปลี่ยนผ่านทางการเมือง” จัดโดย สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ

- ร่วมกับสถานเอกอัครราชทูตเยอรมนี ฝรั่งเศส และ IRASEC จัดเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2550 ณ อาคารสมาคมักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย.
- สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ. (2549). *ประกาศแนวทางปฏิบัติ ลงวันที่ 20 ตุลาคม 2549 เรื่องแนวทางปฏิบัติในการนำเสนอข่าวและภาพผู้หญิงและเด็กซึ่งถูกฆ่า ช่มชู้ในกระทำชำเรา*.
- สมพงศ์ วิทย์ศักดิ์พันธ์. (2543). “จับตาภาษาสื่อ ภาษาพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์”. *นิตยสารไทย. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.
- สรศักดิ์วี คชาชีวะ. (2525). *การวิเคราะห์เนื้อหาของข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์*. โครงการวิจัยเสริมหลักสูตร พิมพ์ครั้งที่ 1. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภา ศิริมานนท์. (2528). บทบาทหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์กับการสร้างเสริมระบอบประชาธิปไตย. *บทความพิเศษ วารสารครบรอบ 30 ปีสมาคมักข่าว ฉบับพิเศษ 2528 (5 มีนาคม 2528)*.
- สุภา ศิริมานนท์. (2530). บทบาทหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์กับการสร้างเสริมระบอบประชาธิปไตย. *จริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- เสฐียร พันธงสี. (2515). *จริยธรรมหนังสือพิมพ์. หนังสือวารสารศาสตร์. ที่ระลึกเนื่องในโอกาสครบรอบ 15 ปี คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- สำนักงานกฎหมายพีคิริทนายความ. (มปป.). *พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 93*. จากเว็บไซต์ <http://www.peesirilaw.com/index.ph> วันที่สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2553.
- แฮมมิลลา. (2534). *คำหยาบและที่มาและบทบาทของคำหยาบในภาษาไทยกลาง*. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทยการพิมพ์.
- องค์การอนามัยโลก. (1995). *ประกาศองค์การอนามัยโลก (WHO). Violence: Geneva Switzerland*. <http://www5who.int/World Health Organization> (Producer and Distributor). วันที่สืบค้น 1 มิถุนายน 2553.
- อภิชาติ ศักดิเศรษฐ์. (2544). *หนังสือพิมพ์ การเสนอข่าว การสื่อข่าวและการเขียนข่าว*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวารสารสนเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรรัตน์ ภาลีโน. (2544). *พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสาร ทศนคติและการมีส่วนร่วมของนักเรียนนักศึกษาใน กทม. ที่มีต่อโครงการรวมพลังหารสอง*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุริกจ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อาทิตย์ อัศดง. (2553). *ผลสอบสื่อรับสินบนเพื่อไทย “รายงานคณะกรรมการเฉพาะเรื่องตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีการส่งอีเมลของนักการเมืองระบุการให้เงินและผลประโยชน์แก่ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน”* จากเว็บไซต์ <http://www.bloggana.com/mainblog.Php> วันที่สืบค้น 11 พฤษภาคม 2553.

อิศรา อมันตกุล. (2499). นายกสมาคมนักข่าว (2499-2501). สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย.

Komolsevin, R., Knutson, T.J., Chatiketu, P., and Smith, V.R. (2003). A cross-cultural comparison of Thai and US American rhetorical sensitivity: implications for intercultural communication effectiveness. *International Journal of Intercultural Relations*, 27(16). Number 1, February 2003, 63-78 Publisher: Elsevier.

McQuail, D. (1994). *Mass Communication Theory*. Beverly Hills: Sage.

Schramm, Wilbur. (1954). "Procedure and Effects of Mass Communication. "Mass Media and Education. The Fifty - Third Yearbook of the National Society for the National Society for the Study of education, Part II. Edited by Nelson B. Henry. Chicago: University of Chicago Press.

สัมภาษณ์

ทรงสรรค์ นิลกำแหง, สัมภาษณ์ วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2553.

พีระ จิโรโสณ, สัมภาษณ์ วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553.

มานิจ สุขสมจิตร, สัมภาษณ์ วันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553.